

Makale&Yorum

Konularının uzmanları her gün bu sayfada sizlerle...

Pazarlık alım ihalelerindeki artışın, ülke ekonomisine 4 milyar liralık olumsuz etkisi

SERBEST KÜRSÜ

İLYAS KILIÇ
KILIÇ HUKUK BÜROSU

Kamu ihalelerinde temel ihale usulü; Açık İhale Usulü ile Belli İstekliler Arasında İhale Usulü'dür. Ancak bu iki temel ihale usulü ile yapılan ihalelere teklif çıkılmaması, doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması, savunma ve güvenlikle ilgili özel durumların ortaya çıkması gibi nedenlerle Pazarlık İhalesi yapılabilmektedir. Pazarlık İhalelerinde (özel durumlar hariç) ilan yapılması zorunlu değildir. İlan yapılmayan hallerde en az üç istekli davet edilerek, ihale gerçekleştirilir.

Pazarlık İhalelerinde rekabet oranı kısıtlı olduğundan, Açık veya Belli İstekliler Arasındaki İhale Usulleri'ne göre kırım oranı çok düşük olmakta bu nedenle de daha pahalya mal olmaktadır. Kamu İhale Kurumu verilerine göre 2017 yılında toplam 210.299.779.000 TL tutarında ihale sözleşmeye bağlanmış bunun 45.343.965.000 TL tutarındaki bölümü pazarlık ihaleleri ile yapılmıştır. Pazarlık ihalelerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki ihalelerdeki toplam ağırlığı %21,56 olmuştur! 2016 Yılında bu oran %13,96, 2015 yılında ise %9,10 dur.

Çizelge-1'den de görüldüğü üzere, 2017 yılında yapılan

Pazarlık ihalelerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yapılan ihalelere oranı (%) Çizelge 1

2017	21,56
2016	13,95
2015	9,10
2014	9,52
2013	11,51

(Not: Veriler www.kik.gov.tr sitesinden alınmıştır.)

Pazarlık İhaleleri kapsamındaki alımlar neredeyse %100 oranında artmıştır. Bu durumun kamu maliyesine yani ekonomiye olumsuz etkisi bulunmaktadır. Çünkü Açık İhale Usulü ile yapılan ihalelerde %20-21 oranında kırım yapılırken, Pazarlık İhalelerinde bu oran %14 ile %9 arasında kalmıştır. Açık İhale Usulü yerine yapılan her pazarlık ihalesinin ekonomiye maliyeti, yapılan olarak feda edildiği doğal afet, acil durum gibi olaylar da, bildiğimiz kadar bulunmamaktadır. Bu yüzden, Pazarlık Alım İhalelerinin bir an önce terk edilerek, daha rekabetçi ihale usullerinden olan Açık ve Belli İstekliler Arası İhalelerin kullanılması gerekmektedir.

Açık ihale usulü ve pazarlık ihaleleri ile yapılan alımlardaki kırım/tenzilat oranları (%) Çizelge 2

Yıllar	Pazarlık ihaleleri	Açık ihalelerde	Aradaki fark
2017	14	20	6
2016	12	20	8
2015	9	21	12
2014	10	20	10
2013	12	25	13

(Not: Veriler www.kik.gov.tr sitesinden alınmıştır.)

DUYURU ÇED Sürecine Halkın Katılımı Toplantısı

"Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) Genel Müdürlüğü" tarafından Kahramanmaraş ili, Afşin ve Elbistan İlçesi, Kışlaköy Mahallesi sınırları içerisinde "Afşin Elbistan A ve B Termik Santralleri Kışlaköy Kül-Cüruf Düzenli Depolama Sahası" projesi planlanmaktadır. Söz konusu faaliyet için Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğinin 9. Maddesi gereğince aşağıda belirtilen tarih ve saatte faaliyete ilgili Halkı Bilgilendirmek, görüş ve önerilerini almak için "Halkın Katılım Toplantısı" yapılacaktır.

Halkımıza saygı ile duyurulur.

Toplantı Yeri	: Afşin Belediyesi Düğün ve Konferans Salonu
Toplantı Yerinin Adresi	: Yeşilyurt Mahallesi, Müftü Salim Caddesi, Atatürk Parkı (Afşin Belediye yanı) Afşin/KAHRAMANMARAŞ
Toplantı Tarihi	: 22.03.2018
Toplantı Saati	: 14:00
Proje Sahibi	: Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) Genel Müdürlüğü
Tel	: 0 (312) 212 69 00 (30 Hat)
Faks	: 0 (312) 213 01 03

ÇED Raporunu Hazırlayan Kuruluş: Çınar Mühendislik Müşavirlik A.Ş.

Tel	: 0 (312) 472 38 39
Faks	: 0 (312) 472 39 33

Yeni araştırmalar "Güven her zaman moda kalacak" diyor

SERBEST KÜRSÜ

ALPAY AKDEMİR
Peppers&Rogers Group Türkiye Ülke Müdürü

Güven sağlıklı her ilişkinin temelini oluşturur. Peki, şirketler müşterileriyle ilişkilerini bu temel erdem üzerine kurmakla neden bu kadar zorlanıyorlar?

Dünya genelinde müşterilerin sadece yüzde 22'si alışveriş yaptıkları şirketlerin kendilerinin ihtiyaçları, tercihleri ve geçmişteki etkileşimleri hakkında derin bir anlayışa sahip olduklarını düşünüyor. Öte yandan müşterilerin yüzde 40'ı, ihtiyaçları teknoloji aracılığıyla çok iyi tahmin edildiğinde endişeye kapılıyor; yüzde 43'ü, şirketlerin kendileri ve aileleri hakkında çok fazla bilgiye sahip olmasından kaygılanıyor.

Bu noktada güven devreye giriyor. Müşteriler kişisel verilerinin nasıl işlendiğini, verilerini paylaşmanın güvenilir olup olmadığını ve bu verileri paylaşmanın karşılığında ne alacaklarını bilmek istiyorlar.

Eğer markaya güvenmiyorlarsa bilgileri istendiğinde paylaşm-

yorlar, aksine daha çok güvendikleri şirketlere yönelebiliyorlar.

Yapılan araştırmalar geçtiğimiz sene şirketlerin güven eksikliğinden dolayı 765 milyar dolar kaybettiğini ortaya koyuyor. Bu kaybın bir kısmını, güven eksikliğinden dolayı marka değiştirdiğini söyleyen yüzde 41 oranındaki müşteriler oluşturuyor. Bu noktada değer alışverişi fikri önem kazanıyor.

Müşteriler kişisel verilerini ancak karşılığında alınan değer kazanacaklarını düşündüklerinde şirketlerle paylaşıyorlar. Tüketicilerin yüzde 58'i harcamalarının yarısını veya daha fazlasını, deneyimleri kişiselleştirmede daha başarılı olan ve bunu yaparken güven ilişkisinden ödün vermemenin en büyük huzursuzluk kaynağı olduğunu belirtiyor. Bu anlamda şirketlerin topladıkları bilgiler konusunda müşterilerine karşı sorumlu ve güvenilir hareket etmeleri oldukça önemli.

"Değer alışverişi" konsepti, müşterilerinin karşılıksız olarak bilgilerini paylaşması beklentisi içerisinde olan şirketler başta olmak üzere birçok şirket için hala yeni bir konsept. Müşterileri veri paylaşmaya teşvik eden (örn. anketler aracılığıyla) şirketler bile, veriyeneden ihtiyaç duyduklarını ve bu verilerle ne yapmayı planladıklarını vurgulamıyorlar. Kısacası müşteri beklentilerinin arttığı bu ortamda, katma değerli hizmetler veya deneyimler sunamayan şirketler rekabette geri kalmaya mahkum olacak.

Teknoloji ve güven mükemmel birleşim

Şirketlerin hiper-kişiselleştirme etrafında güven oluşturmaları yoldan geçiyor:

Geleceğe bakın: Artık geleneksel müşteri yolculuğu bakiş açısı yeterli değil. Fark yaratmak için gerçek zaman veri kullanımının katma değer yaratacağı alanlara öncelik vermek gerekiyor. Örneğin, uçuşunu kaçırılan bir müşteriye ne gibi teklifler verilebilir? Bu da ancak spesifik verileri toplamak ve müşteriye özel kişiselleştirilmiş anlar yaratmakla mümkündür.

Eskiye bırakın: Hiper-kiş-

şelleştirmeye önem veren şirketlerin artık betimleyici analitiğe bel bağlamalarına gerek kalmadı. Bunun yerine tahminsel analitiğe yönelmek, müşteri yolculuğunu daha iyi anlamak ve onlara fayda sağlamak için belirli noktalara odaklanılmasına yardımcı oluyor. Bununla birlikte, müşterilere verilerinin güvende olduğunu açıkça belirtilmesi önemli bir adım. Şirketlerin, verilerin kullanımını kontrol ettiklerini ve aynı verileri birden fazla istemediklerini müşterilerine yansıtılması gerekiyor.

Güven her zaman çok önemli: Verilerin önemini anlayan bir marka, aynı şekilde güven ilişkisinin de büyüme sağlayan en önemli unsurlardan biri olduğunu anlamalıdır. Kişisel verileri karşılığında müşterilere vaat edilen deneyimlerin yerine getirildiğinden emin olunmalı. Hiper-kişiselleştirme ile ilgili bulgularınızın etkinliğini ölçmek için şirket içindeki fonksiyonlar arası bir yönetim yapısı oluşturun.

Son olarak CEO'ların yüzde 73'ü, markalarının tüketicilerle anlam ifade etmesi gerektiğini anlamış durumda. Şimdi ise asıl mesele iyi niyeti uygulamada müşteriye aktarabilmek.

Robotlar işlerimizi ve ruhumuzu mu çalacak?

SERBEST KÜRSÜ

PROF. DR. FEVZİ YILMAZ
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Robotlar, bazen insan formunda bazen ise daha mekanik-elektronik araçlar olarak ekonomik hayatın içindeler. Dijital çağda yız ve robotlar artık kendilerine verilen yetkinlikler sayesinde insanların yapabildiği şeyleri gerçekleştirebiliyor. Robotların işsizliğe yol açacağı ve ekonomik eşitsizliği derinleştireceği sık sık gündeme gelmektedir. Bilim kurgu dizi konusu olan öldürülen robotlar ve robotun kendini yapandan daha akıllı robotu üretmesi savı hep endişe vermiştir. Ünlülerden Stephen Hawking, Elon Musk ve Bill Gates, otonom sistemler ve otomasyon nedeniyle düşük-orta sınıf işlerde çalışanların boş çıkmalarının önemli sosyal ve politik etkileri olacağını söylemektedir. Hawking, küçük bir elit grup, az sayıda kişiyi istihdam ederek inamlmaz kazançlara imza atacak, toplumun geri kalanı ile uçurum artacak ikazını yapmaktadır. Bill Gates ileri bir adımla, kurumları otomasyondan vaz geçirmek için küresel robot vergisi konulmasını talep etmektedir. Elon Musk, teknolojinin getirdiği kazancın bölüşülmesi için evrensel gelir "baz gelir modeli" diye bir kavram öneriyor. Robotların ana unsuru olduğu 4'üncü Sanayi Devrimi'nin fayda değeri yanında, birçok çalışanın yaşam standardını düşürücü olduğu ve yıkıcı yan etkilerini göz ardı edilmemelidir ve masaya yatırılmalıdır.

İşlerimizi mi?
Robotlar işlerimizi mi çalacaklar? Pizza Hut restoran zincirinin Uzakoğu halkasında Pepper adlı akıllı robot sipariş alıp para tahsilatı yapıyorsa sorunun cevabı evet olur. Restoranta robotun bunu yapması hiç sempatik değil ama gerçek. Bir alışveriş mağazasına kontrolden geçmeden girip, akıllı telefonu okuyucudan geçirmek, yeni nesil makinelerle desteklenmiş rafların arasından işaretli ürün seçmek ve çıkarken hiç zaman kaybetmeden makine tarafından paketlenmiş ürünü almak, alışveriş dökümünü cep telefonundan okumak ve otomatik ödemek artık şaşırtıcı gelmiyor. Bu kasiyersiz, kuyruksuz hızlı alışveriş günlerinde ABD Seattleteki Amazon Go alışveriş merkezinde yapılabilmektedir. Diğer çok ileri uygulama Şikago Üniversitesi Kütüphanesi'nde yaşanmaktadır. 3,5 milyon cilt eser hareketliliği klasik kitap rafları yerine 15 metre yükseklikte yer altında inşa edilmiş galerilerde robot vinçlerle yönetilmektedir. Araştırmacılar basılmış eserlere veya dijital kopyalara çok yüksek hızla ulaşabilmektedir. Bu son iki örnek hayatı kolaylaştırdığı için çok itici gelmiyor ama yapay zeka ve robot sistemleri buralarda da işlerimizi almışlardır.

Robot kullanımı veya otonom sistem desteği gerektiren hatta bunları zorunlu kılan alanlar da vardır. Bunlara, insan ve çevre sağlığı koruma boyutuyla lojistik ve imalat sanayisi örnek verilebilir. Binlerce yıldır insan, kayaları kırıp, mineralleri ve madenleri endüstrilere ham madde olarak sağladılar. Bunu, kazma-kürek veya dinamitle, kendi kas gücü veya hayvan gücü ile yaptılar. Günümüzde ise dizel kamyonla, trenle ve gemiyle cevherler ihtiyaç duyulan yerlere ulaştırılırlar. Minerallerdeki metal yüzdesini yerinde yükseltmede ve hammaddeyi iletmede, insan yerine robot kullanma artık öne çıkmaya başlamıştır. Dünyanın en büyük madencilik firması Rio Tinto bu dönüşümü Avustralya'daki demir ve alüminyum madeni işletmesinde hayata geçirmiştir. Çıkarılan cevher, sürücüsüz kamyonlar ve trenlerle 1700 km uzaklığa taşınmaktadır. Rio Tinto sürücüsüz kamyonu 10 yıl önce devreye soktu ve otonom sistemi sürekli geliştirdi. Sürücüsüz kamyonlarla nakil, doğal olarak verimliliği arttırmış ve şirketin eleman sayısını 3'te 1'e düşürmüştür. Bugün itibariyle, Rio Tinto'nun 400 kamyon filosunun 76'si otonom

sisteme sahiptir. 1913'te Henry Ford'un seri üretim sistemi, 1980'lerde Taiichi Ohno'nun Toyota üretim sistemine uyguladığı andında üretim-yalın üretim metodu ve son 30 yıldır yapılan robotlar desteği ile hızlı imalat ve montaj fabrika verimliliğini çok artırmış araç fiyatlarını düşürmüştür. Örneğin SEAT Martorell otomobil fabrikasında akıllı robotlar günde 23.800 parça taşıyor ve işçilerin daha verimli çalışmalarını sağlayarak üretim süresini %25 kısaltıyor. Bugün araba üreticileri gelececeklerini kırtarmak için iki yola önemsemektedir. Biri elektrikli araç (EV), diğeri ise sürücüsüz araç (AV) üretimidir. ABD otomotiv devi GM 12 Ocak 2018'de Cruise AV Robotaxi duyurusu yapmıştır. Pedalsız ve direksiyonsuz bu araçlar 2019'da seçilmiş şehirlerde trafiğe çıkacaktır. Robottaksi ekonomiyi yanında getirecek, km başı masrafları 2,5 kez azaltacaktır. Boston Danışmanlık Gurubu 2035'te satılacak araçların %35'inde otonom sürücü sistemi olacağını öngörmüştür.

Oxford Üniversitesi araştırmacıları, gelen 20 yıl içinde ABD'de otomasyon işlerinin %47'sini robotların alabileceğini vermiştir. Çalışmaya göre, kütüphane işleri, hesap işleri ve aynı yatta bu yer alma %98'ı bulabilecektir. Yeni çalışmalar, bu 3 alanda tehdidin daha az olacağını (%75 oranında) vermiştir. İyimeser tahminler insanların, robotun sıklığı yerine, yüz yüze ilişkileri tercih edebileceklerini ve robotun 20 yıl sonra, iş kapma oranının %47 yerine ancak %9 olabileceğini vermektedir. Robotların işlerimizi %9 oranında alacağı kabulü bile milyonlarca insanın işlerini kaybetmeleri anlamı taşır. Bu tartışılabilir konudur ve kendi içinde çelişkiler vardır. Banka ATM'leri devreye girdiğinde Amerika'da kasiyer sayısı düşecek ve işgücü kaybı olacak sanıldı. Ters oldu! Nedeni, ATM'ler maliyeti düşürdüğünden, bankalar yeni şubeler açmak için çeşitlendiler ve çalışan sayısını arttırdılar. Akıllı makineler düşük nitelik isteyen işleri bazı durumlarda az etkiler. Yüksek nitelik isteyen işleri ise

pek azaltmazlar, aksine artırırlar. Buna robotun kendisi örnektir. Robotun üretimi, donanımı, bakımı ve servisi için çok sayıda eğitimli çalışanın iş sahibi oldukları da unutulmamalıdır.

pek azaltmazlar, aksine artırırlar. Buna robotun kendisi örnektir. Robotun üretimi, donanımı, bakımı ve servisi için çok sayıda eğitimli çalışanın iş sahibi oldukları da unutulmamalıdır.

Ruhumuzu mu?
Akıllı sistemlerin ve robotların yıkıcı yan etkilerinden korunarak, kontrollü birlikteliktan başka çare yoktur. En çarpıcı alan robot yoğun akıllı evlerimizdir. Örneğin, ev robotları ile herkese aynı yiyecek ve içecek tek düze şekilde sunmak hiç heyecan verici değildir. Her insan biyolojik ve ruhsal olarak farklı olduğuna göre aynı kalıplaşmış ürün/hizmeti alma herkese aynı tatmini vermez. Emek harcanmadan, kas-motor gücü kullanılmadan, duygu katılmadan edinilen mal ve hizmet ne kadar doyurucu olur? İnsan akıllı robotlar ve nesnelere interneti ile adeta edilgen bir varlığa dönüşmektedir. Özgüveni azaltıcı bu durum ne kadar insanidir? Robotik sistemde tefekkürsüz eylem vardır. Halbuki eylem ve ilişkili düşünce alınmadığı tefekkür birlikteliği olduğunda işlevsellik ve hoşnutluk artar.

Ruhumuzu mu?
Akıllı sistemlerin ve robotların yıkıcı yan etkilerinden korunarak, kontrollü birlikteliktan başka çare yoktur.

Ruhumuzu mu?
Akıllı sistemlerin ve robotların yıkıcı yan etkilerinden korunarak, kontrollü birlikteliktan başka çare yoktur. En çarpıcı alan robot yoğun akıllı evlerimizdir. Örneğin, ev robotları ile herkese aynı yiyecek ve içecek tek düze şekilde sunmak hiç heyecan verici değildir. Her insan biyolojik ve ruhsal olarak farklı olduğuna göre aynı kalıplaşmış ürün/hizmeti alma herkese aynı tatmini vermez. Emek harcanmadan, kas-motor gücü kullanılmadan, duygu katılmadan edinilen mal ve hizmet ne kadar doyurucu olur? İnsan akıllı robotlar ve nesnelere interneti ile adeta edilgen bir varlığa dönüşmektedir. Özgüveni azaltıcı bu durum ne kadar insanidir? Robotik sistemde tefekkürsüz eylem vardır. Halbuki eylem ve ilişkili düşünce alınmadığı tefekkür birlikteliği olduğunda işlevsellik ve hoşnutluk artar.

İşgücü, barınma, beslenme ve korunma insanı yaşama bağlayan unsurlardır. Önemizdeki 100 yıl boyunca, yapay zeka ve robot sistemleri insan hayatı için gerekli olan yapıları/hizmetleri üretmekle emek ve iş alanlarında daha baskın olacaktır. İnsanlar geçim derterinden uzaklaştıklarında, dikkatlerini, ilgi ve korkularını nereye odaklayacak? Kendi amaç, anlam ve değerlerimizi (dini ve moral değerler dahil) yeniden mi tanımlayacağız? Torunlarımız, bahçe ile uğraşmak ve yemek pişirmek gibi mesguliyetlere sahipse çok şanslı sayılacaklardır. Bu iki uğraş bugün bile zorunluluk olmaktan çıktı, seçenек oldu, bazarımız ise sanal ikizleri ile tatmin oluyor. Akıllı makinelerimiz bizi her zamankinden daha çok görevden kurtarırlar, dikkatimizi neye yönlendireceğiz? Bu, önmüzdeki yüzyılım belirleyici sorusu olacak. Geleneksel anlamcından koparılan insan herhalde, daha entelektüel ve ulvi değerlerle uğraşacak.